

خارجی رئیس جمهور کشورمان به دوشنبه پایتخت تاجیکستان، سازمان همکاری منطقه‌ای شانگهای با رأی اجماعی چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان عضویت دائم جمهوری اسلامی ایران در این سازمان منطقه‌ای را اعلام کرد. نکته جالب توجه در این عضویت آن است که عدم عضویت ایران در سال‌های اخیر هیچ مانع حقوقی نداشته است. اما به دلیل حاکم بودن دیدگاه‌های غرب‌گرا در کشور مورد بی‌توجهی دولت سابق قرار گرفته بود. شروع روند تبدیل عضویت ناظر ایران به عضو اصلی سازمان همکاری شانگهای تنها چند هفته پس از روی کار آمدن دولت سیزدهم خود بخوبی اثبات کننده این مدعاست. عضویت ایران در این سازمان امنیتی و اقتصادی واکنش‌های بسیاری را در جهان برانگیخت و موجب عصبانیت امریکا شد. «دنيس راس»، مقام ارشد سابق امریکایی در این خصوص نوشت: «اکنون ایران عضو دائم سازمان شانگهای است. چیزی که از مدت‌ها پیش به دنبال آن بود. سرانجام روسیه و چین این امکان را فراهم کردند. این مقام سابق امریکایی در ادامه تأکید کرد که ایران با چرخش به سمت شرق قادر خواهد بود از فشارهای ایالات متحده در امان بماند. دولت امریکا اکنون به طرح دوم و نقشه B نیاز دارد.» رسانه امریکایی بلومبرگ در تحلیل این رویداد مهم نوشت: «عضویت ایران در این باشگاه رو به رشد اوراسیایی که هدایت آن بر عهده چین و روسیه است به تهران برای رفع تحریم‌های امریکا کمک خواهد کرد.» شبکه فرانس ۲۴ نیز با اشاره به اینکه جمهوری اسلامی ایران با استقبال از عضویت دائم در سازمان همکاری شانگهای، آن را چرخشی به سمت شرق برای دسترسی به بازارهای جهانی و مقابله با تحریم‌های سخت غرب می‌بیند، در گزارش خود تصریح کرد که «عضویت دائم ایران با کمک روسیه و چین انجام گرفت»، اما عضویت در سازمان همکاری‌های شانگهای که با همراهی ویژه روسیه و چین محقق شد ابتدای راهی بود که با شروع به کار دولت جدید در حوزه سیاست خارجی کلید خورد. قابل تأمل اینکه مسئولان سابق کشورمان بارها و به صراحت عضویت ایران در شانگهای، اجرایی شدن سند همکاری ۲۵ ساله، واردات واکسن و هر اتفاق دیگری را مشروط به احیای برجام و پذیرش FATF کرده بودند. اما همه این موارد بدون برجام و FATF و تنها با تغییر گفتمان در کشور محقق گشت.

شیر و اژدها روی ریل همکاری

نگاه ابزاری کشورها به یکدیگر از مهم‌ترین موانع عدم شکل‌گیری همکاری راهبردی بین دولت‌ها تلقی می‌شود. این مسأله از جمله انتقادات به دولت سابق کشورمان نسبت به برخی کشورهای دوست بوده است. همین نگاه ابزاری به کشورهای شرقی باعث شد دولت‌های یازدهم و دوازدهم یکی از بدترین کارنامه‌ها در حوزه سیاست خارجی در چهار دهه اخیر را به نام خود ثبت کند. شاید برخی در پاسخ به این موضوع معتقد باشند که زمینه روابط راهبردی با کشورهای شرقی همچون چین

برخی شرکت‌های چینی و لغو یک طرفه بعضی از قراردادهای بین دو کشور این پیام را به چینی‌ها داد که دولت‌های یازدهم و دوازدهم به مسأله همکاری راهبردی و جامع با پکن بی‌توجه است. لازم به ذکر است که همه این رخدادها در فضای پسابرجام اتفاق افتاد و دولتمردان تصور می‌کردند که همکاری با غرب می‌تواند جایگزین دوستان دوران تحریم و شرقی‌ها باشد.

زمینه‌های روابط راهبردی ایران و چین

چین و ایران از قدرتهایی هستند که حافظه تاریخی منفی در اذهان مردم دو کشور و خصوصاً در نخبگان به جای نگذاشته‌اند. دولت چین ایران را به‌عنوان کشوری در منطقه آشوبناک غرب آسیا می‌بیند که توانسته خود را به مثابه جزیره‌ای با ثبات حفظ کرده و جایگاهی مهم در جهان اسلام به‌دست آورد. در این رهگذر جمهوری اسلامی ایران در برابر توطئه‌های مختلف ایستاده و حتی نقشی مهم در امنیت منطقه داشته است، بویژه آنکه امنیت منطقه برای چین که رویای جاده جدید ابریشم را در سر دارد اهمیت ویژه‌ای خواهد داشت. ایران در برابر افراط گرایی و تروریسمی که ابعاد ایدئولوژیک آن می‌تواند امنیت آسیا را با خطر روبه رو کند ایستاده و برای مقابله با آن هزینه داده است. همین مسأله باعث شده که چین در سال ۲۰۱۴ به ایران پیشنهاد سازمان جدید آسیایی به منظور همکاری‌های امنیتی بدهد. فرصت بکر اقتصادی در همکاری بین دو کشور و فرصت‌های سرمایه‌گذاری فراوان در ایران قابلیت یک همکاری اقتصادی برد-برد را به تصویر می‌کشد. از سوی دیگر همکاری در نیروگاه‌های هسته‌ای، خرید نفت و همکاری اقتصادی با ایران در شرایط تحریم اقتصادی امریکا، باعث نزدیک شدن دو کشور شده است. توان ایستادگی چین در بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸، جایگاه

جمهوری اسلامی ایران در برابر توطئه‌های مختلف ایستاده و حتی نقشی مهم در امنیت منطقه داشته است، بویژه آنکه امنیت منطقه برای چین که رویای جاده جدید ابریشم را در سر دارد اهمیت ویژه‌ای خواهد داشت. ایران در برابر افراط گرایی و تروریسمی که ابعاد ایدئولوژیک آن می‌تواند امنیت آسیا را با خطر روبه رو کند ایستاده و برای مقابله با آن هزینه داده است

فراهم نبوده است. شواهد نشان می‌دهد این ادعا صحیح نیست. در سفر رئیس جمهور چین به کشورمان در سال ۱۳۹۴ مسأله همکاری راهبردی بین دو کشور در دیدار با رهبر معظم انقلاب و رئیس جمهور وقت مطرح شد و حتی شی جین‌پینگ در مقاله‌ای در روزنامه ایران اشتراکات تاریخی و تمدنی دو کشور و همکاری‌های بین‌المللی را زمینه این همکاری توصیف کرد. اصطلاح «همکاری جامع راهبردی» مورد اجماع نخبگان دو کشور بود، این سطح از همکاری به‌صورت «جامع» در همه مسائل سیاسی، اقتصادی، نظامی و... می‌توانست به‌صورت «راهبردی» و بلند مدت مورد توجه واقع شود. این فرصت برای همکاری جمهوری اسلامی ایران و دومین قدرت اقتصادی جهان و عضو دائم شورای امنیت اما با واکنش سرد دولتمردان روبه رو شد. اخراج

ویژنامه

ایران

شماره
۵ شهریور ۱۴۰۱